

DIŞARDAKİLER (1990) HALDUN TANER (1915 – 1986)

Genel Bakış

Taner'in kaleme almış olduğu ikinci benzetmecî tiyatro oyunu olan *Dışardakiler*, 1957-1958 yılları arasında Ahmet Evintan'ın sahne düzeniyle *Devlet Tiyatrosu* tarafından Ankara'da sahneye konulmuş ilk oyunudur. 1949 yılında yayımlanmış olan *Sahib-i Seyf-ü Kalem* adlı hikayesinden yola çıkarak kurgusunu oluşturduğu trajikomik oyunu, 1952 yılında kaleme almaya başlamıştır. Tek perdeden oluşan eserde altı tablo bulunmaktadır. Bunların haricinde *Geçiş Müziği* ve *Bahçe* adını verdiği iki ara bölüm de mevcuttur. Uzun yıllar önce yazılmış ve sahneye konmuş olmasına rağmen eser ilk defa 1990 yılında *Bilgi Yayınevi* tarafında kitap halinde yayımlanmıştır. Eserde on dokuz oyuncu yer almaktadır. Oyunda ele alınan temel konu eskiyle yeninin çatışmasıdır. İttihat ve Terakki'nin idealist bir üyesi olan Yümnü, 1950'li yıllarda Demokrat Parti'nin iktidar olduğu dönemde ötekileşmiş ve kabuğuna çekilmiştir. Dışardaki yeni dünyanın oportünist değerlerine uyum sağlayamamış olan Yümnü, geçmişinin hayalleriyle yaşamaktadır. Dışardaki hayata uyum sağlayamadığı için içeride yaşamaya mahkum olur.

Özet

Eski bir İttihatçı olan Yümnü, kendisine Demans Senil (Bunama) hastalığı teşhisi konulduğu için Darülaceze'ye yatırılmıştır. Fakat bütçede yapılan kesintilerden dolayı üç hastanın evine gönderilmesine karar verilir ve Yümnü de bunlardan biri olur. Yümnü'nün küçük torunu Aynur'dan, onu görür görmez hoşlanmış olan Semih, aileye yardım edeceğini söyleyerek evlerine girer. Semih Yümnü'den; İttihatçılık yıllarında yaşadıklarını kaleme alıp kitap haline getirmesini ister. Zira Semih'in babası bir yayınevi sahibidir ve kitabı kendi yayınevlerinde basacaklarını söyler. Bu sayede Semih sürekli olarak eve gidip gelir ve Aynur'la görüşme şansı elde eder. Hulki Sakıp Damar'ın Talat Paşa'yı suçlayan bir makale tefrika ettirdiğini öğrenen Yümnü, kitabında onu eleştiren ve geçmişte çevirmiş olduğu entrikalara yer veren bir bölüm ekler. Necati'yle Zinnur yalnızca kitaptan elde edilecek gelirle ilgilenmektedirler. Zengin bir iş adamı olan Cabir'le ortak olabilmek için Necati, Aynur'u onunla evlendirmeye çalışmaktadır. Fakat Aynur onların bu isteğine karşı çıkar ve Semih'le ilgilenir. Kitabın içeriğinde işlenmiş olan siyasi konuların sorun yaratabileceğini düşünen Semih'in babası, kitabı bastırmayı reddeder. Bunun üzerine Semih Yümnü'nün yazdığı kitaptan birkaç nüsha bastırır ve kitabı yayımlanmış gibi ona sunar. Yeni Yurt gazetesine gönderilen bir nüshayla birlikte ertesi gün çıkan gazetede, Hulki Sakıp Damar'ın geçmişte İttihat ve Terakki'ye nasıl ihanet ettiğini anlatan bir makale yayımlanır. Bunun üzerine Hulki Damar Yümnü'yle görüşür ve kitabında Talat Paşa'ya yalvardığını söylediği mektupları göstermesini ister. Fakat mektuplar çalınmıştır. Mektupların bulunamaması üzerine Hulki Damar Yümnü'yü dava eder. Yümnü odasına kapanır ve Zinnur çalınan mektuplar konusunda Semih'ten şüphelenir. Cabir'le ortak olmak isteyen Necati, ihtiyacı olan beş bin lirayı bulmuştur fakat bu parayı nereden bulduğunu kimseye söylememiştir. Bir süre sonra Semih eve gelir. Gazetede çıkan makaleyle ilgili bütün sorumluluğu aldığını ve Yümnü'nün Demans Senil hastası olduğuna dair raporu olduğu için ceza alamayacağını söyler. Yapılan sorgulamalar ve araştırmalar sonucunda Semih ile Hakkı ikilisi, mektupları çalan kişinin Necati olduğunu da öğrenmişlerdir. Necati mektupları beş bin lira karşılığında Hulki Damar'a satmıştır. Hulki Damar Yümnü'nün yeniden hastaneye yatırılması şartıyla davayı geri çekeceğini söyler. Darülaceze görevlileri Yümnü'yü almak için eve gelirler. Döneminin değerlerine ayak uyduramamış olan Yümnü geçmişin hatıralarında yaşamaktadır. Artık onun için dışarda olmaktansa içeride olmak daha makul görülmektedir.

Kişiler

Yümnü Oyunda başrol oynayan Yümnü, İttihat ve Terakki döneminde ilerici ülkülerin peşinden koşmuş coşkulu bir karakterdir. Fakat 1950'li yıllara gelindiğinde Darülaceze'ye yerleştirilmiş ve hayattan el etek çekmiştir. Özgürlük ve adalet sloganlarının atıldığı idealist döneme özlem duyar.

Semih Bir yayınevi sahibinin oğlu ve yazar olan Semih, Darülaceze’de gördüğü Aynur’a aşık olur. Aynur’un dedesi olan Yümnü’ye yardım etmek ister ve onu İttihatçılık yıllarını anlatan bir kitap yazması konusunda teşvik eder. Aynur’a aşiktir ve Yümnü’ye sonsuz derecede saygı duyar.

Necati Bir oto tamircisi olan karakter Aynur’un eniştesidir. Kolay yoldan para kazanmak isteyen çıkarıcı ve fırsatçı bir tiptedir. Cabir adındaki bir işadamıyla ortak olabilmek için beş bin liraya ihtiyacı vardır. Belirtilen sermayeye sahip olmadığı için Aynur’un onunla evlenmesini ister. Çıkarları doğrultusunda sevdiğini ve ailesini harcamaktan çekinmez.

Şehriban Yümnü’nün kız kardeşidir. Daima Yümnü’yü destekleyen ve ailesinin iyiliği için çabalayan bir karakterdir. O da Yümnü gibi maddi değerlerden ziyade manevi değerlerin savunuculuğunu yapar.

Aynur Yümnü’nün küçük torunudur. Kadın karakter Darülaceze’de tanıştığı Semih’ten hoşlanır ve onunla gizlice görüşür. Necati’yle Zinnur’un zorlaması üzerine Cabir’le sözlenmiştir. Fakat hiç sevemediği Cabir’den daima uzak durmuştur ve onunla görüşmekten kaçınmıştır. Semih’i sever ve ailesinin mutluluğu için çalışır. Manevi değerleri daha çok önemser.

Zinnur Yümnü’nün büyük torunudur. Eşi olan Necati’nin girişimlerini destekler ve maddi çıkarlara önem verir. Fakat mektupların Hulki Damar’a Necati tarafından satıldığını öğrenince dehşete düşer.

Hulki Sakıp Damar Hamamcı Lütfi’nin oğludur. Talat Paşa’yı eleştiren ve onu korkaklıkla suçlayan “İttihat ve Terakkinin Gizli Emelleri” adlı bir makale tefrika ettirmiştir. Demokrat Parti yanlısıdır ve koşullara göre siyasi görüşünü biçimlendiren bir oportünisttir.

Oyunda rolleri olan diğer kişilerin isimleri şunlardır: Doktor, 1. Aceze, 2. Aceze, 3. Aceze, Kâmil, Hakkı, Recep, Hemşire, Gazeteci, Dede, Bir Hasta Velisi, Şoför ve Bekçi.

Öykü

Semih’in Darülaceze’ye Gelişi Darülaceze bahçesindeki banklarda acezeler sessiz bir şekilde oturmaktadırlar. Aralarında bulunan bir Mevlevihane peşrevi ney çalmaktadır. Hemşire dışarıda pijamasıyla dolaşan bir acezeye kızar. Semih peşrevin ney çalışını dikkatlice dinlemektedir. Semih Doktor’a ney çalmanın peşrevi yorup yormayacağını sorar. Doktor Semih’e fizyolojik yorgunluğun psişik depresyondan daha kabul edilebilir olduğunu söyler. Doktor “Küçüklerle emzik, büyüklerle ümit” der. Bahçedeki acezeler arasında Semih’in kim olduğu tartışılır. Onun gazeteci ya da müfettiş olduğu sanılır. Matbaada çalışan Doktor’a kartvizitlerini getirmiştir.

Hastaların Durumu Ali Çevik adındaki bir Gazeteci Hemşire’ye, parasızlıktan dolayı bazı hastaların evlerine gönderileceklerinin söylendiğini ve muhalefet partisinin bu konuda soru önergesi sunduğunu söyler. Semih, kartvizitlerin parasını alamadan binadan çıkar. Ali Çevik Semih’e hastaneden bazı hastaların evlerine gönderileceklerini ve parasını almasının mümkün olmadığını söyler. Semih bazı hastalara durumlarını sorar. Dede, devletin kendilerine ailelerinden daha iyi baktığını söyler. Bundan dolayı hastane çalışanlarına minnettardır. Gazeteci acezelerin hayal aleminde yaşadıklarını ve onların gerçeklikten koptuklarını söyleyerek onlarla alay eder.

Üç Acezenin Hastaneden Taburcu Edilecek Olması Başdoktor Mennan Ataman Gazeteci’ye bütçedeki tahsisatın üçe bölündüğünü, 7-8 Eylül olaylarının ekonomiyi kötü etkilediğini ve makam sahibi dostlarının bile bu konuda yardımcı olmadıklarını söyler. Şimdilik hastaneden üç kişi çıkarılacaktır. Gazeteci, acezelerle doktorların toplu bir fotoğrafını çekmek ister. O sırada uyuklamakta olan Yümnü de uyandırılır.

Yümnü’nün Taburcu Edilmesi ve Semih ile Aynur’un Tanışması Daha sonra, hastaneden çıkarılacak olan acezeler belirlenmeye başlar. Hastaneden taburcu edilecek ikinci kişi Yümnü’dür. Yümnü’nün küçük torunu Aynur onu almak için gelmiştir. Semih Aynur’u daha önce birkaç kez görmüş ve onu hiç unutmamıştır. Yümnü’nün eski bir İttihatçı ve Talat Paşa’nın yakını olduğunu öğrenmesi üzerine Semih, onunla sohbet etmeye başlar. Kendi babasının da eski bir İttihatçı olduğunu ve adının Nusret Hakkı olduğunu söyler. Endişeli bir halde onların yanına gelen Aynur, eniştesi ve ablasına bu durumu nasıl anlatacağını ve nasıl kabul ettireceğini düşünmektedir. Öne atılan Semih Aynur’a, ona yardım edebileceğini ve iyi bir planı olduğunu söyler. Hastaneden taburcu edilen üçüncü kişi Hakkı olur. Kendisini terk edilmiş ve aciz hisseden yaşlı adam ne yapacağını bilememektedir.

Ailenin Durumu İkinci Tablo Yümnü Beylerin bahçesinde geçer. Aynur'la Şehriban hasta olan kediyeye bir şeyler içirmeye çalışmaktadırlar. Şehriban et suyuna batırılmış ekmek getirir fakat kedi onu da yemez. Bir süre sonra Necati sahneye girer. Yeni uyanmıştır. Bir otomobil tamircisi olan Necati, bedavaya dağıtılan lastikleri dükkanında satmak ister ve evde depoladığı benzini fahiş fiyatlarla satar. Cabir adlı zengin bir gençle ortak olmak istemektedir. Bu ortaklık için beş bin liraya ihtiyacı vardır. Ne yapıp edip gerekli meblağı bulmaya kararlıdır. Aynur Necati'yle Zinnur'a bağımlı yaşamaktan memnun değildir. Bundan dolayı Şehriban'ı suçlar. Zira geçmişte dikişçi olarak çalışmaya başlamış olabileceğini söyler.

Semih'le Aynur'un Yakınlaşması Bir süre sonra Yümnü uyanır ve bahçeye gelir. Yümnü Semih'in bu sabah eve gelip gelmediğini sorduktan sonra oturur. Şehriban onun tınaklarını keser. Bir süre sonra Semih eve gelir. Aynur Semih'i karşılar. Semih Aynur'a aylar önce onu Florya sahilinde mayoyla gördüğünü, güneşin onu yakmadığını, bundan dolayı gençlerin onunla alay ettiklerini ve onunla tanışmaya çalıştığını anlatır. Fakat Aynur bu olayların hiçbirini hatırlamamaktadır. Aralarında edebiyattan ve aşktan konuşurlar. Bu sayede ikili birbirine yakınlaşır.

H.S. Damar'ın Makalesine Karşılık Yümnü'nün Kitap Yazmaya Karar Vermesi Ardından Semih Yümnü'nün yanına gider. Semih Yümnü'ye artık babasının kullanmadığı bir işletme cihazını hediye eder ve H. S. Damar adlı birisinin gazetede yayımlanan İttihatçılarla ilgili bir makalesini gösterir. Yümnü bu kişinin İttihatçıları satmış olan Hulki Damar olduğunu hatırlar. Hulki Damar Talat Paşa'yı hırsızlıkla suçlamıştır. İddialarına göre örgütün bütün servetini zimmetine geçirmiştir. Yümnü bu iddiaların tamamen yalan olduğunu ve uzun süredir sakladığı belgelerle bunu kanıtlayacağını söyleyip eve girer. Mütareke döneminde İttihatçıların çoğu yurtdışına kaçırılmıştır. Yümnü Şehriban'ın yardımları sayesinde saklanmayı başarmıştır. Semih Yümnü'ye, elindeki belgelerden yola çıkarak bir hatıra kitabı yazmasını önerir. Bu kitabı kendisinin yayımlayacağını ve ciddi miktarlarda para da kazanabileceklerini söyler. Necati Semih'in teklifine çok sevinir fakat söylenen miktardan daha fazlasının verilmesini ister. Semih Necati'ye kitabın satışına göre prim de verilebileceğini söyler. Yümnü hatıra kitabını yazmaya karar verir.

Yümnü'nün Kitabı Yazmayı Bitirmesi ve Kitap Hakkındaki Eleştiriler "Aynı dekor. Bayram sabahı. Sokaktan rozetçiler geçer. Yümnü çardağın altında evrakını sarmış, harıl harıl çalışmaktadır" (Taner, 1990, s. 127). Hakkı, bayram ziyareti için Yümnü'nün evine gelmiştir. Şehriban'dan Yümnü'ye Otello Hakkı'nın geldiğini söylemesini ister. Fakat Şehriban Hakkı'ya Yümnü'nün çalıştığını söyler ve onu içeriye alıp bir iskemleye oturtuktan sonra limonata ikram eder. Derin düşüncelere dalıp kitabını yazmaya koyulmuş olan Yümnü, hayalle gerçeği karıştırmaya başlamış ve merhum eşi Hasna'nın ismiyle Şehriban'a seslenir. Eski odacısı olan Abidin'e seslenir ve Şehriban'a onu Merkez Umumiye Cemal Paşa'ya göndermek istediğini söyler. Olan biteni şaşkınlıkla izleyen Hakkı Yümnü'ye kendisini hatırlatmaya çalışır. Uzun bir uğraşın ardından emeline ulaşır. Hakkı, Yümnü'nün kitabının tamamlanmış olan on babını okur. Hakkı'ya göre eserin üslubu oldukça ağdalıdır ve siyasi meselelere gereğinden fazla girilmiştir. Hakkı Yümnü'ye, yeni neslin bu üslubu anlamayacağını ve siyasi meselelerden başının belaya girebileceğini söyler. Semih kitabın basımıyla ilgili bütün sorunlarla ilgileceğini söyler.

Hakkı'nın Oyuncululuğu Oyuncu olan Hakkı, başdoktorun önerdiği filmde görev almış fakat yönetmenle anlaşamamıştır. Yönetmen Hakkı'nın yaptığı her şeye karışmış fakat o kendisinden de bir şeyler katmak istemiştir. Semih Hakkı'ya, Şehir Tiyatrosunda İsmail Dümbüllü'yü tanıdığını ve ona orada bir rol verilebileceğini söyler.

Cabir'in Aynur'la Evlenmek İstemesi Necati'yle Zinnur Cabir hakkında konuşmaktadırlar. Cabir Aynur'la evlenmek istemektedir ve aileyi akşam yemeğine davet etmiştir. Semih ikilinin konuşmalarına kulak misafiri olur ve öfkelenerek evden ayrılır. Cabir'le evlenmek istemeyen Aynur, Semih'in öfkeyle evden ayrılmasıyla gözyaşlarına boğulur. Yümnü Aynur'un neden ağladığını merak eder.

Aynur'un Cabir'le Evlenmek İstememesi ve Semih'le Aynur'un Sevgili Olmaları Dördüncü dekor evin bahçesidir ve gece vaktidir. Yağmurun çiselediği bir havada Semih Aynur'un penceresine taş atar. Semih'i gören Aynur bir anlık tereddüitten sonra bahçeye iner. Aynur Semih'e, eniştesiyle birlikte Cabirlere neden gitmediğini anlatır. Cabir Aynur'la evlenmek istemektedir. Necati onları evlendirerek Cabir'le ortak olmak ve benzin deposu açmak istemektedir. Aynur Cabir'in tekliflerini her seferinde geri çevirmiştir. Semih, sabah vakitlerindeki ani gidişinden olayı Aynur'dan özür diler. Semih Aynur'u kıskanmıştır. Aynur Semih'e, gazetede yayımlanmış olan hikayesini okuduğunu ve onu çok

beğendiğini söyler. Aynur, edebiyattan ve sinemadan oldukça hoşlandığı gibi edebiyat dünyasında kendisini bulmaktadır. Eniştesinin yanında yaşamaktan kurtulmak ister ve Semih'e bu isteğini dile getirir. Rüyasında Aynur'u gördüğünü söyleyen Semih ona sarılır. Aynur Semih'in bu girişimine karşı koymaz. Semih Aynur'a onunla evlenmek istediğini söyler. Aynur'un saflığına ve dürüstlüğüne hayran kalmıştır.

Zinnur'un Aynur'un Semih'le Görüşüğünü Anlaması Ardından evin önünde bir otomobil durur. Necati'yle Zinnur'un geldiğini anlayan Aynur odasına kaçıp ışığı kapatır. Semih'in evden çıktığını gören Necati ona sataşır. Semih Yümnü'den hatıratının nüshalarını almaya geldiğini söyler. Necati Cabir'le tartışmıştır ve evini ona satmayacağını söylemektedir. Necati yatar. Aynur'un odasına giren Zinnur, onun kimonosunun ıslak olduğunu fark ettiğinde onun Semih'le görüşmüş olduğunu anlar.

Necati'nin Cabir'le Ortak Olmak İstemesi Zinnur'la Necati, alt kattaki sofada otururlarken Cabir'in tuttuğu dükkan üzerine konuşurlar. Necati, Niyazi ve Sadi adlarındaki arkadaşlarından gelişmelere dair bilgi almaktadır. Yemek yedikleri gece Necati Cabir'e kızdığı ve ortaklığı tehlikeye attığı için pişmandır. Cabir'in aldığı dükkan Topkapı asfaltının üstündedir. Dükkan fazlasıyla kar getirecek bir konumdadır. Necati Cabir'le ne yapıp edip ortak olmaya kararlıdır.

Kitabın Basılmayacağını Anlaşılması Ardından sahneye Yümnü girer. Bahçede oturanlara Semih'in henüz gelip gelmediğini sorar. Necati matbaada çalışan mürettip Niyazi'den kitabın basılmayacağını öğrenmiştir. Semih'in babası, kitabın içeriğindeki siyasi tartışmaların sorun çıkarabileceğini düşünmüş ve kitabı yayımlatmayacağını söylemiştir. Semih, babasından habersiz kitabı bastırmak istese de başarılı olamamıştır. Ardından Semih bahçeye giriş yapar. Yümnü Semih'e kitabın durumunu sorunca Necati bütün bildiklerini ortaya döker. Semih söylediği yalanlardan dolayı utanır fakat başka bir yayınevinde kitabın birkaç nüshasını bastırmıştır. Kitap yayınevi tarafından kabul edilmiş gibi davranır ve Yümnü'ye avans öder. Basılan kitapların satışından kendisine yüzde de verileceğini söyler. Necati, Semih'in söylediklerinden işkillense de ona inanmış gibi davranır. Yümnü nüshaları kontrol eder ve örneklerden gayet memnun kaldığını söyler. Nüshalardan birer kopya, eski İttihatçı dostlarına göndermek ister. Yalanının ortaya çıkacağını düşünen Semih, nüshaları belirtilen adreslere kendisinin postalayacağını söyler. Semih'in tedirginliğinden şüphelenen Necati, onun yalan söylediğini anlar.

Semih'in, Aynur'la Cabir'in Sözlü Olduklarını Öğrenmesi Ardından Necati Semih'e, geçen gece Aynur'la görüşüğünü ve kendisine yalan söylediğini bildiğini söyler. Necati Aynur'un Cabir'le sözlü olduğunu ve sözlü bir kadını baştan çıkarmaya çalışmasının doğru olmadığını söyler. Necati Semih'ten bir daha eve gelmemesini ister. Aynur Semih'e söylenenlerin doğru olduğunu, Cabir'le sözlendiklerini fakat onu sevmediğini ve onunla görüşmediğini söyler. Kendisinden kolayca vazgeçildiğini gören Aynur Semih'e gücenir. Semih, yanından uzaklaşmış olan Aynur'un yanına gidip gitmemek konusunda tereddüt eder. Yümnü'nün verdiği nüshaları, gerekli yerlere postalamak için, aldıktan sonra evden ayrılır. Fakat yere düşürdüğü bir nüshayı Şehriban Yeni Yurt gazetesinin başmuharririne bizzat yollar.

Necati'nin Ortaklık İçin Beş Bin Lira Bulmuş Olması Geçiş Müziği adlı ara bölümde, Necati ve Zinnur'un konuşmalarına yer verilir. Sabah vakitlerinde eve uğramış olan Semih, kitap hakkında gazetede yayımlanmış birkaç mecmuayı bıraktıktan sonra gitmiştir. Necati bu yazıların Semih tarafından yazıldığını ve onun Yümnü'yü oyaladığını düşünür. Ardından Necati Zinnur'a Cabir'in yaşanan hadiseden dolayı özür dilediğini ve dükkana onları ortak etmek istediğini söyler. Bunun karşılığında Cabir, nikah tarihlerinin öne çekilmesini istemiştir. Cabir Aynur için her imtiyazı göstermeyi göze almıştır. Necati Cabir'le ortak olmak için ihtiyacı olan beş bin lirayı bulmuştur fakat Cabir, verilmek istenen parayı kabul etmemiştir. Zinnur Necati'ye, alınan borç parayı sahibine iade etmesini söyler. Necati'ye ona bunu düşüneceğini söyler.

Hulki Damar'la Yümnü'nün Yüz Yüze Gelmesi Evin önüne son model bir otomobil yavaşlar. Şoför Şehriban'a patronunun Yümnü'yle görüşmek istediğini söyler. Konuşmaları duyan Necati, atölyede işi olduğunu söyleyerek evden çıkar. Hamamcı Lütfi'nin oğlu Hulki Sakıp Damar'la Yümnü ilk defa yüz yüze gelirler. Hulki Damar, Talat Paşa aleyhinde "İttihat ve Terakkinin gizli emelleri" adlı bir tefrika çıkarmıştır. Yümnü'ye kaleme aldığı kitabında onun iddialarını çürütmüş ve kendisinin ne kadar çıkarıcı bir politikacı olduğunu belgelerle eserde ortaya koymuştur. Düşman olarak gördüğü Yeni Yurt gazetesinde yayımlanan makale üzerine eserden haberdar olmuş olan Hulki Damar, Talat Paşa'ya yalvardığının yazılı olduğu iddia edilen mektupları görmek ister. Şehriban Yümnü'nün evrak çantasını getirir fakat mektupların bulunduğu mavi zarf kaybolmuştur. Hulki Damar ve Yümnü arasında

eskiyle yeni dönemin siyaset anlayışı arasındaki çatışma üzerine konuşulur. Yümnü, İttihatçıların özgürlükçü, adaletçi ve coşumcu ideallerini savunurken Hulki Damar, politikanın şartlara göre hareket etmek olduğunu söyler ve Demokrat Parti'yi över. Yümnü'nün kitabının basılmadığı ve Semih'in bir süredir kayıp olduğu da ortaya çıkar. Hulki Damar Yümnü'ye, eseri yayımlatmaktan vazgeçmesi için para teklif eder. Ancak Yümnü, kendisine verilen parayı onun yüzüne fırlatır. Bunun üzerine Hulki Damar Yümnü'ye dava açacağını söyler. Yümnü'nün hafızası İttihatçılık yıllarına geri döner.

Hulki Damar'ın Yümnü'yü Dava Etmesi ve Yümnü'nün Sessizliğe Gömülmesi Odasına kapanmış ve uzun süredir dışarı çıkmamış olan Yümnü derin düşüncelere dalmıştır. Şehriban, Aynur ve Zinnur odanın kapısını açmaya ve Yümnü'yü dışarıya çıkarmaya çalışırlar. Fakat bütün girişimler başarısız olur. Yümnü onlara cevap vermez ve kulaklığını çıkarıp sedirin üstüne atmıştır. Zinnur bütün olup bitenlerden dolayı Semih'i suçlar. Şehriban'la Aynur onun bu düşüncesine katılmazlar. Hulki Damar Yümnü'yü dava etmiştir ve mahkeme çağrısını okuduktan sonra Yümnü sessizliğe gömülmüştür. Şehriban kitabın nüshasını Yeni Yurt gazetesine gönderdiği için pişmandır. Herkes uyumak için odalarına çekildiğinde Yümnü odadan çıkar ve çekmecede bulunan Talat Paşa'nın yadigarı tabancayı alıp odasına geri döner.

Sorunların Çözümü Kavuşması Onun odadan çıkmış olduğunu duymuş olan Aynur ayaklanır ve onun ne aradığını merak eder. Bu sırada Semih'le Hakkı telaş içinde eve gelirler ve Yümnü'nün durumunu sorarlar. Semih kitabın basıldığı konusunda yalan söylediğini itiraf eder fakat yaptıklarını Yümnü'yü hayata daha fazla bağlamak için ve Aynur'la görüşebilmek için yaptığını söyler. Nüshaları kendi parasıyla çıkartmıştır ve avansları da kendi cebinden ödemiştir. Semih, Yeni Yurt gazetesinde yayımlanan makalenin bütün sorumluluğunu üzerine almış ve Darülaceze'den Yümnü'nün bunamış olduğuna dair bir rapor alındığı için davacı davadan vazgeçmiştir. Fakat Hulki Damar, Yümnü'nün hastaneye yeniden yatırılması şartıyla davayı geri çekmeyi kabul etmiştir. Ancak aile, mektupların kimin tarafından çaldığını hala öğrenememiştir. Hakkı kendisini tutamaz ve Hulki Damar'ın şoförüyle Necati'nin arkadaş olduklarını, beş bin lira karşılığında mektupları onun çaldığını söyler. Zinnur Necati'nin Cabir'le ortak olabilmek için bu işi kabul ettiğini anlamıştır.

Yümnü'nün İçeriye Geri Dönmesi Yümnü, İttihatçıların sloganlarını ve marşlarını duymaktadır. Cezaevine atılan arkadaşlarını ve Malta'ya sürgün edildiği günü düşünür. Yümnü yeniden geçmişe dönmüş ve odadan dışarı çıkmıştır. Haksızlıklara karşı, kaybedeceğini bilmesine rağmen, mücadele etmek için intihardan vazgeçtiğini söyler. Şartlar olgunlaştığı zaman hatıratının yayımlanacağını ümit eder ve ikinci kitabını yazmaya karar verir. Hastane görevlileri onu götürmek için eve gelmişlerdir. Malta'ya sürgün edildiğini sanan Yümnü, o dönemde hasta yatağında olan eşi Hasna'ya ilaçlarını almaya devam etmesini, yakında geri döneceğini ve kendine iyi bakmasını söyler. Bütün sevdiklerini Semih'e emanet eder ve onun iyi bir insan olduğunu söyler. Ardından Yümnü Darülaceze'ye götürülür. Hakkı onun için içeride olmasının dışarıda olmasından daha iyi olacağını söyler. Acezelerden biri Yümnü'yü görünce "zavallı" der.

Temalar

Ötekileşme İttihat ve Terakki'nin coşkun mensuplarından biri olarak gençlik yıllarını birçok sorunla baş etmekle geçirmiş olan Yümnü yaşlanmış ve Darülaceze'ye yerleştirildiği için uzun bir süredir dış dünyayla bağlantısını kesmiştir. Zihinsel açıdan sürekli geriye döner, hayallerini ve anılarını gerçeklerle karıştırır. İdealist bir neslin ferdi olarak 1950'li yılların oportünist siyaset ortamında ve toplumunda ötekileşmiş ve dışlanmış. Kendisi manevi değerlerin ateşli bir savunucusuyken ailesinin mensuplarından olan Necati ve Zinnur tamamen maddi çıkar peşinden koşar hale gelmişlerdir. İnsani değerlere, etiğe, ahlaka ve sağduyuya önem verildiği bir dünyada yaşamış olan Yümnü, 1950'li yıllarda hüküm süren vahşi anamalcı dizge içinde tamamen dışlanmış ve yaşayamaz hale gelmiştir. Bundan dolayı Yümnü'nün dışarıdaki hayata uyum sağlayabilmesi mümkün değildir. O artık içeride yaşamaya mahkumdur. Karakterler arasındaki farklar dünya görüşlerine, konuşma üsluplarına ve davranışlarına yansımaktadır.

Yabancılaşma 1950'li yıllarda tam anlamıyla anamalcı sistemi benimsemiş ve Batıya yakınlaşmış olan Türkiye Cumhuriyeti toplumunun altyapıları ve üstyapıları tamamen değişmeye yüz tutmuştur. Siyasette ideal emellerin yerini çıkarıcı hesaplar almıştır ve bir altyapı kurumu olan siyasetin bu tavrı toplumu da etkilemiştir. Geçmişte İttihatçıların saflarında mücadele etmiş olan Hulki Damar, zamanın şartlarına uyum sağlayarak eski insani değerlerini unutmuş ve yabancılaşmıştır. Hulki Damar ve Necati gibi karakterler için önemli olan tek değer sermaye ve mülktür. Dışarıdakilerin gerçekliği tam olarak anamalcı sistemin gerektirdiği şekilde biçim değiştirir ve toplum bu doğrultuda yabancılaşır.

Doğaya, kültüre, etiğe ve insanlığa tamamen sırt çevirmiş olan karakterler, kendi çıkarları doğrultusunda en sevdikleri insanları bile harcamaktan ve onları ezmekten çekinmezler. Cabir'le ortak olmak isteyen Necati, Aynur'u onunla evlendirmek ister. Bunu başaramayınca kayınpederinin mektuplarını çalarak beş bin lira karşılığında onları düşmanı olan Hulki Damar'a satar. Hulki Damar'ın eser boyunca kullandığı ifadeler siyasetin ve toplumun değişen yapısını çarpıcı bir şekilde ortaya koyar.

Aşk Uzun zaman önce Florya sahilinde görmüş olduğu Aynur'a aşık olmuş olan Semih, onunla yeniden karşılaşması üzerine onunla yakınlaşabilmek için Yümnü'yü kitap yazmaya yönlendirir. Bu sayede Semih her gün Aynur'u görme fırsatı elde eder. Necati'yle Zinnur'un baskılarıyla Cabir'le sözlenmiş olan Aynur onunla evlenmek istememektedir ve ondan daima uzak durmuştur. Aynur Semih'in duyarlılığından, kibarlığından ve yardımseverliğinden etkilenmiştir. Semih'se Aynur'un saflığından dürüstlüğünden etkilenir. Aralarındaki bütün engellere rağmen aşıklar görüşürler. Semih Aynur'un güvenini ve iyi niyetini boşa çıkarmamak için cezaevine bile girmeyi göze alır. İki karakterin arasında geçen aşk ilişkisi, yozlaşmış ve yabancılaşmış olan toplumda iyi yönde gelişmelerin olabileceğine dair bir umut göstergesidir.

Kişi İncelemesi

Mehmet Yümnü

(Açık/Sosyal)

Karakter Darülaceze'ye bunama hastalığı ve yaşlılığı nedeniyle yerleştirilmiş olan seksen üç yaşındaki Yümnü, Mütareke döneminin en coşkun İttihatçılarından biridir ve Talat Paşa'nın yakınıdır. Aynı zamanda hipersomniası olan Yümnü, gündüz vakitlerinde devamlı olarak uyuklamaktadır ve bundan dolayı hayalle gerçeği, özellikle heyecanlı olduğu zamanlar, karıştırmaktadır. Hastaneden çıkarılması ve evine geri gönderilmesi üzerine Semih'in teşvikleriyle "Hayatı Siyasiyem – Yakın Tarihten Hatıralar" adlı bir kitap yazar. Kitabı yazmasının amacı İttihatçıların aleyhine propaganda yapan Hulki Damar'ın gerçek yüzünü ortaya çıkarmak ve gelecek kuşaklara o dönemde yaşanmış olan olayları birinci ağızdan anlatmaktır. Fakat kitap yazmak aslında onu hayata bağlayan ve heyecanlandıran en önemli kaynaktır. Fakat zihinsel olarak geçmişte yaşayan Yümnü, yaşanan dönemin toplumsal ve siyasi değerlerini anlayamamaktadır ve bunlara uyum sağlayamamaktadır. İdeal değerleri savunan Yümnü, yabancılaşmış olan bir toplumda artık ötekileşmiştir.

ÖRNEK ANILAR

Ümitsiz Darülaceze'de unutulduğunu ve ailesi tarafından değer görmediğini düşünen Yümnü ölmeyi yaşamaya tercih eder. Geçmişte birçok badire atlatmış, ailesi ve ülkesi için yorulmak bilmeden çalışmıştır. Kendisiyle ilgilenen Semih'e kendisini tanıtır fakat hayattan ümidini kesmiş gibi görünmektedir.: "Yaş seksen üç. Heybemizi sırtımıza vurduk gidiyoruz işte... (...) İhtiyarlık kötü oğlum kötü. Herkese yük olmak... (...) En iyisi ölüp gitmek. Temizlik" (Taner, 1990, s. 109).

Vefalı İttihatçılık dönemlerinde devamlı olarak işkence görmüş, hapse atılmış ve sürgün edilmiş olan Yümnü'nün eşi Hasna, onu bıkmadan usanmadan beklemiştir. Yümnü Hasna'nın yaptığı fedakarlıkları hiçbir zaman unutmamıştır ve ona karşı büyük minnet borcu olduğunu hissetmektedir. Yümnü Hasna'yı hiçbir zaman unutmamıştır ve geçmişin anılarıyla zihninde hala onunla yaşıyor gibi görünmektedir: "Çok çaktı zavallı benim yüzümden. İyi veya fena günlerimin can yoldaşı oldu. Çok cefakar, çok vefakar bir kadındı. Yumuşak başlı melekhaslet. Aynur vechen onu hatırlatır. Sanayii nefiseye mecluptu. Piyano meşk ederdi" (Taner, 1990, s. 120).

Mantıklı Talat Paşa'yı hırsızlıkla, İttihat ve Terakki'nin bütün birikimlerini zimmetine geçirmekle, suçlamış olan Hulki Damar'ın siyasi çıkar elde etmek peşinde olduğunu anlar. Zira Hulki Damar dönemin siyasi konjonktürüne göre sürekli olarak siyasi görüşünü değiştirmiş ve dönemin şartlarına uyum sağlamıştır. Semih, Talat Paşa'nın aleyhinde yazılmış ve gazetede tefrika edilmiş makaleden bahsedince Yümnü, makaleyi yazan kişinin kişisel çıkar peşinde olduğunu anlar: "İttihat ve Terakkinin hasmı cahı hürriyet ve ihtilafçılar dahi böyle bir iftiraya tevessül ve tenezzül etmemiştir. Talat gibi tertemiz insana böyle bir leke sürmeye kalkmak için muhakkak acaip isimli zatın bazı gizli emelleri olmalı. Kim acaba bu herif?" (Taner, 1990, s. 121).

Gerçekçi Hulki Damar'ın zamanın koşullarına göre nasıl taraf değiştirdiğini detaylı bir şekilde anlatır. Hulki Damar, İttihat ve Terakki üyesiiken Mütareke döneminde Damat Ferit'i desteklemiştir. Kuvayı Milliye'nin zafer kazanmasının ardından onların safına geçmiştir. Son olarak da Demokrat Parti'ye üye olmuştur. Semih'in Hulki Damar'la ilgili sorduğu bir soruya şöyle karşılık verir: "Niye yarar

oğlum niye yarar. Böylesi herifleri hala tutanın aklına şaşarım. Önce İttihat ve Terakkiye intisap etti. Mütarekede Damat Ferit'e yanaştı. Kuvayı Milliye zamanı İstanbul'daki evinde saklandı. Sonra bir de baktık cumhuriyetin ilanını müteakip parayı toplamış, bir mebusluk kapmış. Bukalemun gibi her devri siyasiyeye göre renk değiştiren bir köpek. Hani Darülacezede vardı ya bizim" (Taner, 1990, s. 122).

Cömert Kitabını yayımlattığını düşündüğü Semih'le aldığı parayı paylaşır. Yümnü maddiyata önem vermez ve elindeki şeyleri ihtiyacı olanlara dağıtır. Ailesine hatta Necati'ye bile zaman zaman harçlık verir: "Yümnü - Ne acelesi vardı. (Semih parayı verir.) Teşekkür ederim. (Bir yüz liralığı ayırmıştır, usulca Semih'e) Şunu kabul et evladım. Zahmetinize karşılık. Semih - (Ordan uzaklaşarak) Katiyyen. Ne yapıyorsunuz, imkanı yok. Yümnü - Az mı yoruldun bu işler için? O kadar yol parası vesaire. Al diyorum, ben senin büyüğünüm" (Taner, 1990, s. 149).

Dürüst Hulki Damar'ın bütün hainliklerini ve yalanlarını yüzüne vurur. Onun çıkarıcı ve fırsatçı bir bukalemundan başka bir şey olmadığını söyler. İki karşıt görüş yüz yüze geldiğinde Yümnü şunları söyler: "Yümnü - Lüzumunu değil, mecburiyetini duydum beyim. Ben size sorayım: Asıl siz hangi saikin tesiriyle, vaktiyle sayısız iyiliğini gördüğünüz, bugün rahmeti rahmana kavuşmuş bir insana uluorta dil uzatmak lüzumunu duydunuz? Sorarım size: Kim etti sizi bu kârı teklif" (Taner, 1990, s. 163).

İdealist Gençlik yıllarında devrimci ideallerin peşinden koşmuş ve insani değerler için mücadele etmiş olan Yümnü, yeni düzenin maddiyatçı değerlerine uyum sağlayamamıştır. Bundan dolayı geçmişinin hayaletleri bir türlü onun peşini bırakmaz. Hulki Damar tarafından dava edilmesi ve onun aleyhinde kullanacağı mektupları bulamaması üzerine kahrolur. Odasına kapanır ve hiç kimseyle görüşmez: "Yümnü yavaşça kalkar. Pencereyi açar, rüzgarda titreyen mum ışığının önünden geçerken duvara gölgesi vurur. Fon müziği: Hürriyet, adalet, müsavat marşının varyasyonudur. (...) Bir de Hürriyeti Edebiye tepesindeki anıtın silueti. Yümnü'nün odasındaki pencere birden hafifçe aydınlanmıştır. Bu sanki bir hapishane penceresidir. Parmaklıklı, önünden kalpaklı ve süngülü bir nöbetçi geçer. Siluetler koro halinde fısıldarlar: Yümnü" (Taner, 1990, s. 175).

Aşık Hulki Damar, Yümnü'ye açtığı davayı onun yeniden Darülaceze'ye yatırılması şartıyla geri çekmiştir. Darülaceze çalışanları onu hastaneye geri götürmek için eve gelirler. Bu sırada gençlik yıllarına geri dönen Yümnü, daima sevdiği ve sadık kaldığı Hasna'ya seslenir: "Ya Hasna, Hasna nerde? (Fon müziği: Alaturka piyano) Odasında mı? Yine farti teessürden rahatsızlandı herhalde. Peki kalkmasın yataktan. İlaçlarına muntazaman devam etsin. (Soldaki kapıya doğru gider.) Hasna... Hasna! Nuru didem, enisei ruhum, canım, cananım sultanım benim. Üzme kendini kadını. Ağlama benim nazlı bir tanem. Validole muntazaman devam et. Bak bahara kalmaz bu zafiyeti geçireceksin. Ağlama canım. Ben yine geleceğim. Tabii yine geleceğim ya (...)" (Taner, 1990, s. 184-185).

Çalışkan Hulki Damar'ın gazetede yayımlanan iftira dolu makalesine cevap vermek amacıyla kitabını bitirmek için gece gündüz demeden çalışır: "(Gece. Yümnü Beyle Aynur'un penceresinde ışık) (...) Yümnü'nün odasından hafif bir ses gelmektedir. Yazdıklarını okuduğu anlaşılır" (Taner, 1990, s. 136).

Semih (Açık/Sosyal)

Karakter Aydın murahaslarından eski bir İttihatçı olan Nusret Hakkı'nın oğludur. Babasının matbaasında çalışmaktadır ve gazeteler için tefrika hikayeler yazmaktadır. İlk defa Florya sahilinde gördüğü Aynur'a aşık olmuştur. Onunla yeniden Darülaceze'de karşılaşması üzerine onun dedesi olan Yümnü'ye kitap yazmasını teklif eder ve bu sayede ailenin evine düzenli olarak girip çıkmaya başlar. Semih Yümnü'nün kaleme almış olduğu kitabı yayımlamayı çok ister fakat babasının ve siyasilerin karşı çıkması üzerine bu konuda hiçbir şey yapamaz. Aynur'la görüşmeye devam edebilmek için Yümnü'nün kitabı başka bir yayınevinde basılmış gibi davranır. Hatta kitapla ilgili bazı gazetelerde makaleler yayımlar. Semih Aynur'u çok sever ve onunla evlenmek ister. Fakat Aynur'u Cabir'le evlendirmek isteyen Necati onların birlikte olmalarına engel olmaya çalışır. Bir süre sonra Semih'in kitapla ilgili söylediği bütün yalanlar ortaya çıkar. Semih bu yalanları Yümnü'yü hayata daha fazla bağlamak ve Aynur'u daha fazla görebilmek için uydurduğunu itiraf eder. Hulki Damar'ın açtığı davada bütün sorumluluğu alarak sevdikleri için hapse girmeyi göze alır. Semih'in iyiliğine ve samimiyetine inanan Yümnü, Darülaceze'ye geri götürülürken ailesini ona emanet eder.

ÖRNEK ANILAR

Takıntılı Semih, birkaç defa görmüş olduğu Aynur'u takıntı haline getirmiştir. Onu nerede ve ne vaziyette gördüğünü bile unutmamıştır. Semih Aynur'u Tünel'de ve Florya sahilinde görmüştür. Gazeteci Ali Çevik'e onu nerede ve nasıl gördüğünü anlatır: "İki kere görmüştüm. Hatırımдан çıkmadı. Bir kere Tünel'de bir yağmurlu akşam. Bir kere de Florya'da. Bayrak gibi kırmızı bir mayo giymişti. Boynunda da sam vurmasın diye bir paslı çivi" (Taner, 1990, s. 107).

Yardımsever Yümnü'nün taburcu edilecek olması üzerine eniştesi ve ablasına bu durumu nasıl kabul ettireceğini düşünen Aynur'a Semih yardım edeceğini söyler. Oyunun ilerleyen bölümlerinde de Semih'in aileye birçok yardımı dokunur: "Aynur – Nasıl ikna edeceksiniz? Semih – Bırakın dedim ya bana. Doktor beyden bütün öğrendiklerimi söylerim onlara. Kendisine şefkat ve ilgi dolu bir muhit gerektiğini" (Taner, 1990, s. 111).

Nazik Kişilik olarak kibar bir tabiata sahip olan Semih'in konuşma üslubu oldukça naziktir. Eve ettiği ilk ziyarette onu Aynur karşılar: "Semih – Rahatsız etmiyorum ya? Aynur – (Memnun) Yoo, hayır. Bilakis. Semih – Beyefendi nasıl? Aynur – İyi, çok iyi. (O tarafa bakar.)

Dostane Sevdiklerine karşı oldukça sıcakkanlıdır ve Aynur'la ailesine oldukça iyi davranır. Semih, Aynur'la olan ilk yakınlaşmasında onu nerede ve ne vaziyette gördüğünü detaylıca anlatır: "Semih – Sizi Florya'da gördüğüm ilk gün hiç yanmamıştınız da. Koca plajda bembeyaz bir sizdiniz. Aynur – Bakın bu doğru. Semih – Hatta iki çocuk söz bile atmıştı size. Aksaray'dan gelmiş diye" (Taner, 1990, s. 117).

Romantik Edebiyatla yakından ilgilenen Semih, Aynur'la yaptığı sohbetlerde onun iç dünyasını ve hayallerini daha iyi anlar. Aynur, onun hayallerinde yaşadığı kadındır: "Aynur – Bence aşk herkesin harcı olmamalı. Semih – Anlıyorum. Güç erişilir bir şey olmak istiyorsunuz siz. Herkese nasip olmayan. İlham gibi mesela. Dünyanın en büyük senfonisini besteleyebilmek yahut da erişilmez bir şiirini yazabilmek gibi. Aynur – Ne güzel konuşuyorsunuz. Ben hiç böyle roman gibi konuşmayı beceremem" (Taner, 1990, s. 123).

Cömert Kulakları iyi duymayan Yümnü'ye, babasının kullanmadığı işitme cihazını hediye eder. Yayımlanmayan kitabın avansını kendi cebinden öder. Aynur'u daha fazla görebilmek ve Yümnü'ye yardımcı olabilmek için birçok fedakarlık yapar: "Yümnü – (İşitme aletine bakarak) Nedir bu? Telefon gibi bir şey. Semih – (Şakacı) Evet telefon da denebilir. Dışarıyla ile yeniden münasebete geçebilmeniz için. (Ciddi) Bir işitme aleti. Yümnü – Ne zahmet ettiniz evladım? Bu kadar masraf. Semih – Bizim pederindi. O şimdi gözlüklüsünü kullanıyor. Bu da evde boşu boşuna duruyordu" (Taner, 1990, s. 118). "Semih – Çok doğru (Cebinden cüzdanını çıkarıp) Aaa... hatırımında iken şunu takdim edeyim" (Taner, 1990, s. 149).

Kıskanç Necati, zengin bir iş adamı olan Cabir'i, kendi çıkarı için Aynur'la evlendirmek ister. Cabir aileyi akşam yemeğine davet etmiştir. Necati'yle Zinnur kendi aralarında bu konu üzerine konuşurlarken Semih, onların konuşmalarına kulak misafiri olur ve Aynur'u kıskanır: "Necati – Bu akşam bizi yemeğe çağırıyor. Sen, ben, Aynur. Arabasını gönderecek bizi aldırma için. (Aynur, ismini duyunca kulak kesilmiştir. Semih de öyle.) (...) Semih – (Alınmıştır.) Ailenin hususi işleri beni alakadar etmez. (Aynur, ona hayretle bakar.) Semih – Müsaadenizle (Acele vedalaşıp uzaklaşır. Aynur ağlar.)" (Taner, 1990, s. 135).

Vicdanlı Çeşitli yalanlarla oyaladığı aileden özür diler ve hatalarını telafi etmeye çalışır. Fakat söylediği yalanları Aynur'la daha fazla vakit geçirebilmek ve Yümnü'yü mutlu etmek için söylemiştir. Hulki Damar'ın Yümnü'ye karşı açtığı davada bütün sorumluluğu üzerine alır: "Semih – Efendim korkacak bir şey yok. Yümnü Beyi kurtardık o bakımdan. Asıl mühim olan sıhhati. (...) Ceza giymeyecek. Karşı taraf feragat etti Yümnü Beye karşı davasından. (...) Efendim bütün işi H. S. Damar Beye karşı girişilmiş, mürettep bir siyasi manevra sandılar. (...) Beni düşünmeyin" (Taner, 1990, s. 178-179).

Necati

(Kapalı/Asosyal)

Karakter Yümnü'nün büyük torunu Zinnur'la evli olan bir otomobil tamircisidir. Zengin bir iş adamı olan Cabir'le ortak olabilmek için beş bin liraya ihtiyacı vardır. Fakat ihtiyacı olan sermayeye sahip olmadığından dolayı kendi çıkarı için Aynur'u Cabir'le evlendirmek ister. Evinde gizlice benzin depolayıp fahiş fiyatlarla satmaktadır. Değer verdiği şeyler para ve metadır. Cabir'le ortak olabilmek için ihtiyacı olan beş bin lirayı, Yümnü'nün mektuplarını çalıp Hulki Damar'a satarak elde eder.

Konuşma üslubundan, eylemlerinden ve tavırlarından yabancılaşmanın en önemli temsilcilerinden biri olduğu anlaşılır. Çıkarları için sevdiklerine ihanet etmekten ve onları yüzüstü bırakmaktan çekinmez.

ÖRNEK ANILAR

Duyarsız Hastalığından dolayı yemek yiyemeyen kediyi ilgilenilmesine kızar. Kendisinden başka hiç kimseyi önemsemez: “Ben hasta olsam kılınız kıpırdamaz. Bir uyuz kedi zehirlendi diye yok ayran verelim, yok cacık yapalım” (Taner, 1990, s. 112).

Kaba Necati'nin kişilik özellikleri konuşma üslubuna da yansır. İletişime geçtiği her insanı küçümser, aşağılar ve ona üstten bakar: “O siyah gözlük de nerden çıktı? O gaztacı züppesinin hediyesi mi yoksa?” (Taner, 1990, s. 113).

Vefasız Evinde yaşadığı Yümnü'yü küçümser. Onu kendisi için bir yük olarak görür. Aile için ne kadar önemli ve değerli olduğunu anlayamaz: “Necati - Kalktı galiba moruk”. Şehriban – Hay moruklar götürsün seni. Sen olmayacaksın sanki. Moruk aşağı, moruk yukarı” (Taner, 1990, s. 114).

Kendini Beğenmiş Kılı göğsünün bir gösteriş unsuru olduğunu düşünmektedir. Necati'nin sahip olduğu olumsuz kişilik özelliklerinin sebeplerinden biri, içine doğduğu ve büyüdüğü ortamdır: “Seksapeli hala hanım, seksapeli demişler buna. Krallar, kraliçeler bilem söz geçiremiyor bu işe. Benim gibi bir babayiğit elli senede bir gelir dünyaya. Ne diyorsun sen. Hadi eyvallah millet” (Taner, 1990, s. 115).

Çıkarıcı Semih'in Yümnü'ye hatıratını yazdırmak istemesinin sebebinin ondan çıkar elde etmek olduğunu düşünür. Ona göre Semih, Yümnü'nün kitabı üzerinden ciddi miktarlarda para kazanacaktır. Bundan dolayı kitap için Semih'ten daha fazla para ister. Halbuki Yümnü kitabını maddi kazanç elde etmek için yazmamaktadır: “Necati – Vay be! Şimdi çaktım dalgayı. Sen yağlı kapı buldun arkadaşım. Adam hatıra küpü. O yazacak siz vuracaksınız. Semih – Emin olun ben kâr düşünmedim. Necati – Şan olsun diye demek. Sen şu ilk ağızdaki parayı bir 500 lira daha arttır bakalım” (Taner, 1990, s. 125).

Bencil Cabir'le ortak olabilmek için beş bin liraya ihtiyacı olan Necati, Yümnü'nün gözü gibi sakladığı mektupları çalar ve arkadaşı olan Hulki Damar'ın şoförüne satar: “Hakkı – (Sabrı taşmıştır.) Öldürsen söyleyeceğim. H. S. Damar Beyin şoförü, Necati Bey'in arkadaşım. (Semih, hepsinin “Doğru mu?” der gibi kendine bakması üzerine sırtını döner.) Aynur – (Ona sokulmuştur.) Doğru mu? (Semih, cevap vermez.) Hakkı – Avukatı ağızından kaçırıldı adliye koridorunda. Kulağımla duydum. Beş bin liraya çaldırılmış. Şehriban – Beş bin lira... Zinnur – (Mahcup ve bitkin) Ortaklık parası. Şimdi her şeyi anlıyorum” (Taner, 1990, s. 180).

Düzenbaz Kendi çıkarlarını geliştirmek için her türlü kanunsuz işe girişen Necati, kendisinden başka hiçbir şeye önem vermez. Hırsızlık yaptığı için şoförlükten atılmıştır. Buna rağmen kanunsuz işler yapmaya devam etmektedir: “Zinnur – Halil'in karısını gördüm az evvel çarşıda. Lastik dağıtıyorlarmış bugün cemiyetten. Necati – (Bir yandan yiyerek) Haberim var. Ne teşkilat be. Yuf be canına yandı. Şoförlere veriyorlar, biz oto tamircilerine yok. Zinnur – Aldıydın ya geçen sefer Rifki'nin ehliyetiyle. Necati – Yemiyorlar artık o numarayı. Rahmetliyi silmişler bu defa listeden. Şehriban – Rahmetli mi? (Alçak sesle) Edebinlen oturaydı şoförlükten atılmazdı. Kendi ehliyeti ile alırdı. Hırsız herifi tutarlar mı aralarında?” (Taner, 1990, s. 113).

Kaynakça

Taner, H. (1990). *Günün Adamı / Dışardakiler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.